

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 5.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издаји за време бављена позоршне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ

Улазећи у годину 1892. не можемо а да се не сетимо једног скромног радника на пољу књижевности и на пољу просветног рада у нас; радника, који је пун заслуга за народ српски, а о коме се данас врло мало у јавности говори, јер је човек тај сушта скромност, највећи противник наметања и разметања, као што су у опште они људи, који имају заиста *правих и стварних заслуга* на оним пољима, на којима су своју снагу окупали и развили у корист општу, у корист рода свога.

Јован Ђорђевић, садањи професор Велике Школе у Београду, а некадањи професор новосадске гимназије, уредник „Српскога Дневника“ у најсјајније доба његово. уредник и реформатор Матициног „Летописа“, творац и управитељ српског народног позоришта, и т. д., достигао је уласком у нову годину 1892. педесет година свога књижевног рада, а четрдесет година од како је постао први пут наставником омладине наше. поставши професором новосадске гимназије.

Приликом тога двострукога славља заслужнога овога Србина донећемо овде у кратко забележен живот и рад његов, те да узмогне сваки српски родољуб бацити поглед на прошлост тога нашег дичног научењака и Србина, чије ће се име и у потоња времена са хвалом и признањем свагда спомињати онде, где се буде говорило о историји нашег народног позоришта, о нашим средњим и великим школама и о уваређеном и обновљеном раду „Матице српске“.

Јован Ђорђевић рођен је у Сенти 13. новембра 1826. године. Отац му Филип беше трговац; мати се звала Ана и беше по роду Малешевића. Родитељи му беху веома разборити: отац се бавио најрадије економијом и пчеларством, па је написао и дело о пчеларству, које је син му Јован штампао у Новом Саду 1860. године. А од матере своје научио је Јован Ђорђевић још код куће читати и писати.

Основну школу српску учио је у Сенти од 1833. до 1836. г.; мађарску од 1836. до 1837. Први разред гимназије учио је код куће приватно; други, трећи и четврти у Сегедину, пети у Новом Саду, а шести опет у Сегедину. У Новом Саду учио је заједно са Димитријем Топаловићем, Славком Златојевићем и Ђорђем Рајковићем. Др. Свет. Милетић био је у школи за једну годину млађи. Философију је слушао Ђорђевић у Темишвару и у Пешти 1843—1845. Медицину у Пешти године 1845. до 1848. као питомца Саве Текелије.

Бурне године 1848. и 1849. прекинуле су његово даље учење. Очно имаће пропаде у рату, а са маленом стипендијом од годишњих 60 ф. није се могла учити медицина. С тога на позив Исидора Николића, тадашњег великог жупана, оде у Сомбор и у његовој канцеларији проведе као дијурниста две и по године (од новембра 1849. до краја априла 1852.) Исте године буде премештен из Сомбора у Лугош и отуда у Темишвар.

Но Ђорђевићу се није милио канцеларијски живот, а и додија му толико

сељакање. Уз то још ти послови нису одговарали његовим способностима и његовој спреми. Важнија су питања и савсим други и друкчији рад његов дух заузимали. Њега је привлачила *школа, стара и новија класична књижевност, историја света и позориште*. На овим пољима за свој народ делати то беше његова једина жеља.

С тога напусти он државну службу и крајем октобра 1852. године дође у Нови Сад, за професора гимназије. У тој служби провео је — као што је сам једном приликом исказао — неколико нај-

срећнијих година свога живота. То срећно време трајало је од септембра 1853. до краја јануара 1857., од доласка Ђорђа Патошевића за директора гимназије до његовог наименовања за школског саветника у Темишвару. Од фебруара 1857. године почиње читав низ плетака и пакосних нападаја, које би дуго било овде ређати. С болом у души и порушеним здрављем при крају исте године остави Ђорђевић ону школу, од које би га иначе само смрт раставила била, и оде у Пешту за секретара „Матице Српске“ и уредника „Српског Летописа“.

(Наставиће се.)

РАД СРПСКОГА КРАЉЕВСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

У 1890 ГОДИНИ.

(Наставак.)

- ✓ *Госпођа Зорка Буришићева* приказивала је 11 јануара *Ему* у „Доктору Клаусу“.
- ✓ *Г. Димитрије Спасић* приказивао је 21 априла *Армана* у „Двема сиротицама“.
- ✓ *Г. Димитрије Арсењев Славјански* давао је са својом певачком дружином *концерте* у позоришту 23, 24, 25, 26 и 27 марта, и за то је дао позоришту по погодби 1920 динара накнаде.

Плате мушког глумачког особља у 1890. години биле су оволике:

Тоша Јовановић стални члан 3600 дин.
— Милош Цветић стални члан 3600 дин.
— Бура Рајковић стални члан 3320 дин.
— Милорад Гавриловић стални члан 2800 дин.
— Светислав Динуловић стални члан 2500 дин.
— Марко Станишић стални члан 2000 дин.
— Тоша Анастасијевић стални члан 2000 дин.
— Раја Павловић 2000 дин.
— Јеврем Божовић стални члан 1400 дин.
— Љуба Станојевић редовни члан 2160 дин.
— Илија Станојевић редовни члан 2160 дин.
— Светислав Ђурђевић редовни члан 2000 дин.
— Никола Самић редовни члан 2000 дин.
— Драгутин Јовановић редовни члан 1200 дин.
— Сава Тодоро-

вић привремени члан 1200 дин. — Петар Ђирић привремени члан 1120 дин. — Милорад Петровић привремени члан 864 дин. — Михаило Румбић привремени члан 864 дин. — Димитрије Петровић привремени члан 840 дин. — Лазар Рајковић привремени члан 840 дин. Свега: 36.703 дин. 02 паре.

Годишње плате женског глумачког особља у 1890 години биле су оволике: Милка Гргурова стални члан 3320 дин. — Велика Нигринова стални члан 2800 дин. — Марија Цветићка стални члан 2424 дин. 96 п. — Јулка Јовановићка стални члан 2200 дин. — Милева Радуловићка стални члан 2000 дин. — Емилија Поповићева стални члан 2000 дин. — Зорка Тодосићка редовни члан 1800 дин. — Катица Лугумерска редовни члан 1400 дин. — Вукосава Јурковићева привремени члан 1728 дин. — Лена Гавриловићка привремени члан 800 дин. — Перса Павловићка привремени члан 800 дин. — Зорка Буришићева привремени члан 800 дин. — Персида Сотировићева привремени члан 800 дин. Свега: 22.542 дин. 72 п.

(Наставиће се.)

Л И С Т И К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Фауст⁴. Трагедија у 6 раздела, написао В. Гете, превео М. Савић, за српску позорницу удеоно А. Хаџић. Приказан 4. јануара.)

У својој приповетци „Асја“ описује Тургењев лепоту мале немачке варошице, и кад је приказао поједине моменте, па још на месечини, он је онда све то збио у ово неколико речи: Ваздух ти мило пада на плућа, лепе маришу тако дивно, теби се груди надимају све то више и речца „Гретхен“, пола усклик, пола питање, лебди ти на уснама. . . . Све што је до сад казано, учинило се и самом Тургењеву мало, чисто је замишљао у себи, да и друга, немачка варошица може на месечини погледати тако; али кад спомене име „Гретхен“ — онда нема сумње, онда може само о немачкој варошици бити разговор, и то о варошици пуној чаролије и појезије. Шта не чини једна реч, једно име!

И тако је заиста! У светској књижевности има пуно сјајних и дивних слика девојачких и женских, али тако миле, нежне, природне и одане појаве, као што је Гретхен, нема на нама. Јулија љуби свога Ромео, али већ на првом састанку пита га, да ли мисли поштено и хоће ли се венчати с њоме; Дездемона је одана Отелу, али му је жена; Офелија је мило чедо, али она не зна ни сама на чему је; Клеопатра љуби страшно Антонија, али она је — Клеопатра — но Грета не пита ништа, не тражи ништа, нема никаквих обвеза, а и неће их, она само љуби и ништа више, те јој је чисто непојмљиво, да у љубави може бити порицања и одрицања: „Толико сам чинила за тебе, да ми скоро не преостаје ништа више“. . . . Слатко, безазлено чедо! Та сад хоћеш тек да чиниш, да жртвујеш једино добро своје!

Али сад стани, перо моје! Није овде место писати о идеалном замишљају а тако природноме још; овде ти ваља описати конкретну појаву, живу Грету, која говори и ради, осећа и мисли, и Гетеову Грету оличава и приказује.

Што смртно створење може учинити, то је учињено — то је била Грета, и још да је са усана гђе *Нигринове* текла немачка реч, узвишени, величанствени, свети оригинал: слушаоци би имали онда толико исто уживања колико су имали гледаоци. Тај питоми понос, та безазленост у нади и у страху, та искреност, та дубока побожност — о, Гретхен! појава твоја и приказ твој у свези са давнашњим замишљајем мојим створи у души мојој мира, оног блаженог мира, који овлада човеком, кад види што пош-

тено, честито и красно. Нека ти је хвала са ово неколико речи!

Највећу улогу, Фауста, приказао је г. В. Миљковић очима и појавом својом; Мефистофела пак г. Д. Ружић речима, гласом и мимиком. Марта беше у најпоузданијој особи, гђе Ј. Добриновићки, а Валентин — пријатељу Васиљевићу, ја ти честитам од свег срца на том Валентину! Представа је била тежак бој, који се свршио с победом, јер сваки је војник чинио своју дужност. —в—

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред позоришних представа.)

У понедеоник 6. јануара: „Стари бака и његов син хусар. Позоришца игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Ј. Сигети, за српску позорницу прерадили Ј. Ђорђевић и Л. Илић. (Представа за народ са спуштеним ценама.)

У уторак 7. јануара: „Сељак као милионар.“ Чаробна игра с песмама у 5 чинова а 10 слика, с предигром. Написао Ф. Рајмунд, превео А. М. Музика од Милекера.

У недељу 12. јануара у корист позоришне друштине први пут: „Задужбина цара Лазара.“ Слика из српске прошлости у 5 разреда, с певањем, написао М. П. Шапчанин. (Управа кр. српског народног позоришта у Београду уступа за ову представу нарочито за овај комад зготовљену целу позоришну гардеробу.)

СИТНИЦЕ.

(Лепо успомене.) Састала се два пријатеља глумца па почели разговарати о томе како су се као сиромаси школовали. — „Мој брате, красно је било оно доба! Сећаш се само оне моје собице: нисам могао ни да се окренем у њој, тако је тесна била.“ — „О, твоја је соба била читаво сала према мојој собици“ — рече други пријатељ. „Та сећаш ли се како онај мој сахат није могао никако у њој радити, па га због тога и дадох у залогу.“

(Наредба) Десило се случајно те се једнога лета утопише две жене у селу крај Тисе. Кнез те општине нареди да се удари поред Тисе дирекс оваком наредбом: „Ко сеусудн да се утопи у Тиси, биће по закону строго кажњен.“

(Немогуће.) За што се жене не могу бирати за посланика?

„За то, што ни једна не ће да призна, да јој има тридесет година.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

39. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ

ПРЕДСТАВА ЗА НАРОД СА СПУШТЕНИМ ЦЕНАМА.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕЛИК 6. ЈАНУАРА 1892.

СТАРИ БАКА И ЊЕГОВ СИН ХУСАР.

Позоришна игра у 3 чина, с играњем и певањем, написао Ј. Сигети, за српску позорницу прерадили Ј. Ђорђевић и Ј. Илић. — Редитељ: Добриновић.

О С О Б Е :

Црвенко, крчмар	— — — — —	Жикић
Милка	} његова деца	З. Стефановића
Никица		Бакаловић
Чича Мија, ислужени бака	— — — — —	Миљковић
Лацко, његов син	— — — — —	Карпетровић
Букало, певац	— — — — —	Лукић
Ленка, кћи му	— — — — —	М. Марковићка
Хусарски стражмештар	— — — — —	Стефановић
Хусарски каплар	— — — — —	Илић
Стевица, чобанче	— — — — —	С. Миљковићева
Прва	} жена	Т. Лукићка
Друга		С. Миљковићка
Први	} сељак	Васиљевић
Други		Станковић

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде :

1. „Словенски марш“, од Шуберта. — 2. „Ружица“, четворка, од Драгона. —
3. „Сватовац.“ Потпури, од Церла.

У уторак 7. јануара: „Сељак као милионар.“ Чаробна игра с певањем у 5 чинова, а 10 слика, с предигром. Написао Ф. Рајмунд, превео А. М. Музика од Милекера.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 сах. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.